

CUVÂNT ÎNAINTE

Fondatorul Muzeului Țării Făgărașului, Valer Literat (1885 – 1972), este în sine o emblemă durabilă și de mare prestigiu cultural. Demersurile sale ca preot, filolog și istoric, ca profesor și muzeograf, sunt în bună parte cunoscute. Și nu doar de către făgărășeni!

Stăruințele și crezurile sale se regăsesc în obiecte din colecțiile acestui valoros muzeu, dorit dintre începuturi să fie reprezentativ pentru locurile și oamenii de sub cununa Carpaților și de pe Olt. Talentul, dăruirea și energiile sale s-au îndreptat cu previziune impecabilă spre izvoarele istoriei locale. Monumente mari sau mici, situri arheologice, dar mai ales modeste biserici de sat având adânci rezonanțe pentru credința statornică a unui lung șir de creștini, i-au alimentat strădania și l-au susținut la greu. Pe acestea le-a cercetat fără odihnă și nu din vreun interes material, descoperind documente și cărți vechi de rugăciune, icoane pe lemn și pe sticlă, obiecte liturgice ce mărturiseau o îndelungată viețuire, tradiții adânci și statornicia înaintașilor. Bisericiile de la Hârseni, Copăcel, Oprea-Cârțișoara, Streza-Cârțișoara, Săsăuș ș.a., au stat în atenția lui Valer Literat, care le-a strâns istoriile în *Biserici din Țara Oltului și „de pe Ardeal” zugrăvite de o familie de pictori* (1938). Pe acestea și altele – publicate postum de colegul Nicolae Sabău – le-a cercetat cu un scop precis: salvarea celor amenințate, conservarea și restaurarea lor.

Pe lângă notorietate științifică, asemenea demersuri au și un semnificativ sens civic, de păstrare a avuției înaintașilor pe seama urmașilor. Doar convingerea neștrămutată și devoțiunea îi sprijină pe cei aleși și care se dedică din tot sufletul.

Tot prin stăruință, demersul muzeistic l-a condus pe Valer Literat, în vremuri dificile, să alcătuiască un număr de colecții surprinzător de bogate. Muzeul inițiat de el în 1921, deschis provizoriu la 4 noiembrie 1923 și apoi redeschis la 21 februarie 1951, propunea să lege patrimoniul monumental bogat de cel obiectual. Un muzeu al cărei materialitate sprijinea o profundă spiritualitate, exprimată direct și convingător. Prin această notă, fondatorul muzeului este recunoscut ca autoritate muzeografică și ca apărător al monumentelor. O recunoaștere confirmată și de alegerea sa ca membru corespondent al prestigioasei Comisiuni a Monumentelor Istorice – Secția pentru Transilvania.

Opera scrisă și faptele lui Valer Literat sunt emblematice și pentru cei care-i continuă demersurile. Aceștia au ales cel mai firesc gest de respect, datorat, desigur, înaintașului:

continuarea cercetării și susținerii monumentelor istorice, începând cu simbolică și monumentală Cetate a Făgărașului.

În această direcție – și ca semn al unui proces de modernizare –, omagierea lui Valer Literat, muzeograful și căzușul monumentelor făgărășene, adună în acest prim număr al revistei *Acta Terrae Fogarasiensis* prestigioase contribuții științifice recente, care privesc istoria și semnificația tezaurului cultural. Un colocviu patronat de muzeul ce-i poartă numele și susținut de Primăria municipiului Făgăraș – **Monumentele României – patrimoniu național și universal** – reunește, la Făgăraș, pe cei care slujesc mărturiile perene ale unei vechi istorii. Pandant al sesiunii naționale „*Monumentul*”, de la Iași, colocviul făgărășean reprezintă o cuvenită reverență față de memoria lui Valer Literat. Și, totodată, aderarea la demersurile acestuia.

Reunind, așadar, specialiști, pe cei răspunzători de soarta avuției culturale, dar și pe cei care transmit, moștenind-o, semnificațiile ei sau doar se bucură de beneficiile aduse, Muzeul Țării Făgărașului „Valer Literat” ambiționează să susțină un veritabil centru de cercetare și de valorificare a unui tezaur istoric, arhitectural și artistic inestimabil.

Prof. univ. dr. IOAN OPRIȘ